

Spoštovane in spoštovani!

Spoštovani župan, cenjeni visoki gostje, dragi obiskovalke in obiskovalci, prisrčno pozdravljeni.

Vesela sem, da vas lahko nagovorim ob letošnjem Slovenskem kulturnem prazniku.

Ni lahko biti navdihujoč z besedami v času, ko je prav na področju kulturnega ustvarjanja po vsej Sloveniji toliko razočaranih. Če bi živela od delovanja v kulturi, bi morda spregovorila o tem, kako država z žličko odmerja že tako skromne sestavine, potrebne za kulturno življenje in njegovo rast. Verjetno bi tudi dobronamerno opozorila, da bi bilo koristno v lokalnem okolju temeljito premisliti, na kakšen način in v kolikšni meri podpirati kulturo. A živim neko drugo vlogo v družbi, zato dopuščam, da ob vsej iskreni empatiji, ne morem povsem začutiti, kako težko je biti danes kulturni ustvarjalec.

Zato bom spregovorila raje o tem, kar vem zagotovo. Vem, da kulturo in umetnost zelo cenimo. In da ju, če vzamem v ozir le novogoriško stvarnost, podpiramo z vso odgovornostjo. Tako do ustvarjalcev kot do javnega denarja.

Vem, da se Nova Gorica lahko pohvali z zelo bogatim kulturnim dogajanjem. Še vedno velja za tretje kulturno središče Slovenije. Naši javni zavodi so v koraku s časom, pestrost dogodkov, razstav, predstav, projekcij, predavanj, koncertov, knjižnih naslovov, je izjemna. Ljubiteljska kultura osebno izpolnjuje številne ljubitelje petja, igre, slikarstva in fotografije vseh generacij. Samozaposleni v kulturi in nevladne organizacije s svojimi projekti mnogokrat tudi presežejo lokalne okvirje. Čisto vsem se ob tej priložnosti tudi zahvaljujem.

Vem pa tudi, da si vsi skupaj želimo še več. Zavedamo se, da bi se morali še bolj povezati in o tem tudi veliko razpravljamo ... Saj vsi vemo, da bomo le povezani lahko napredovali, pa vendar se nam ves čas nekje zatika. Zakaj menim, da se nam zatika? Ker ob vsem kulturnem leporečju pozabljamo na tisto, kar beseda kultura nosi v sebi: spoštovanje, dialog, enakopravnost, strpnost, kolegialnost, podporo, pripadnost, razumevanje in sprejemanje drugačnosti, srčnost, oliko in odgovornost. Še tako visoka umetnost in še tako smel projekt ne moreta preseči občutkov zadovoljstva, ko smo ljudje med sabo preprosto kulturni. Edini ključ do več kulture je prav kulturnost. Ne talentiranost. Izjemen umetniški talent je redki dar. Kulturni pa je lahko vsak človek.

Nocoj slavimo slovensko kulturo. Ki se po komercialni odmevnosti težko postavlja ob bok velikim evropskim. A je naša in za nas najpomembnejša.

Živimo na zahodni narodni meji. Novogoričani smo povečini dediči Goriških Slovencev, ki so se skozi stoletja v boju za vsakdanje preživetje, oprli na vsebine, ki so jim bile položene v zibko, in jim danes pravimo kultura. V hitrem tempu modernega časa se na ta dejstva verjetno ne spomnimo oziroma se nam vse zdi preprosto samoumevno. Ne vem, če je za to krivo udobje življenja ali da naša družba, za razliko od tiste iz časa narodovega vzpona, zavira misel posameznika. Tehnološki napredek in izobraževalni sistem nas vse bolj ukalupljata. Kljub temu živimo v prepričanju, da smo svobodni. In se ne sprašujemo ne kdo smo, ne kaj smo in ne zakaj smo.

To, kar smo, smo tudi zaradi kulture. Ne le zaradi pametnih gospodarskih odločitev ali dobrih naložb ali tehnološkega napredka. Kot narod smo obstali, ker nam ni bilo nikoli vseeno za naš jezik, besedo, knjigo, pesem in izročilo.

V letu, ki ga Slovenija posveča našemu največjemu pisatelju Ivanu Cankarju, v Novi Gorici pa smo v začetku leta vstopili tudi v jubilejno Škrabčevo leto, se moramo tega zavedati toliko bolj. Stanislav Škrabec je s svojo ljubeznijo do jezika in neprecenljivim znanstvenim delom odigral eno ključnih vlog pri oblikovanju slovenske identitete. Že njega je skrbelo: »Ne vem, če bo slovenski jezik dočakal sodnega dne.«

Zaenkrat mu dobro kaže. Naj preživi tudi v času neusmiljene globalizacije. Obžalujem brezbržnost ali malomarnost do slovenske besede. Ni vseeno, kako se kaj zapiše ali pove. Pa ne mislim zgolj na vsebino, ampak tudi na formo. Slovenski jezik ima izjemno izrazno moč, to je kot prvi dokazal prav Prešeren, ki ga je s svojimi stvaritvami po izraznosti postavil ob bok velikim evropskim jezikom, v katerih je dotlej nastajala največja poezija in literatura. Bodimo ponosni nanj in na vse, kar je slovensko.

Zdravo domoljubje je najboljša popotnica za narod. Tujega ne razume kot grožnjo, ampak kot priložnost. Pri nas pa je po mojem mnenju nekako tako: Tisti, ki se imajo za največje domoljube in prave Slovence in zavračajo vse, kar je tuje, so v resnici šibki in prestrašeni. Sovražnost in strah pred tujim nerodno zavijajo v celofan narodne zavednosti. Tisti, ki se imajo za največje liberalce, pa po drugi strani na slovensko tradicijo gledajo marsikdaj z zadržkom, če ne celo posmehljivo.

Prav mi, ki živimo na naši odprti, prepihani in sončni Goriški smo lahko ostalim za zgled. Večkulturnost in večjezičnost sta del nas. Preplet germanske, furlanske, italijanske in slovenske oziroma slovanske in tudi že balkanske kulture nas je zaznamoval in izoblikoval v ljudi odprtih misli in src. Zavedni za vedno, Primorci za vedno, Slovenci za vedno in hkrati tako dovzetni in pripravljeni za spletnje edinstvenih zgodb z drugimi narodi in kulturami.

Prav takšna bo upam tudi zgodba Evropske prestolnice kulture. Si predstavljate? Da bo leta 2025 morda prav naše mlado mesto nosilo ta častni naziv. Vse sile moramo usmeriti v to. Vsi moramo v tem prepoznati priložnost. In če kdo kdaj Novi Gorici očita, da nima vizije – ni res. Pot do Evropske prestolnice kulture je naša vizija. Ta lepa, a zahtevna pot, bo povezala razdrobljen prostor nekdanje Goriške, preseгла meje in zgradila mostove. Ne glede na to, ali bomo naziv dobili ali ne.

Nocojšnji večer so oblikovali mladi, ker letošnje leto mestna občina Nova Gorica posveča ustvarjalnosti mladih. Želim jim, parafrazirano in obratnosorazemerno po Prešernu – lepo mladost, ki naj ne mine prehitro. Naj bo cvetoča, upajoča, brez jeznih viharjev in vzdihajočih src. Želim jim brezmejnost ustvarjalnosti.

Naj zaključim malo bolj osebno, z verzi avtorja, ki v svoje pesmi vpleta toliko življenja, takega kot je. Pa naj si ji vsak razloži po svoje. Tako poje Mef: Če ne moreš do obzorja, ostani na obali. Niso vsi odšli drugam, eni smo nalašč ostali. Ker sonce ni samo rumeno ...

Iskreno vam čestitam ob slovenskem kulturnem prazniku. Vsem – tistim, ki kulturo ustvarjate in tistim, ki jo imate preprosto radi. Ker 8. Februar je praznik na vseh.

Ana Zavrtanik Ugrin

Nova Gorica, 5. 2. 2018